

ADSPIRANTE BENIGNO NUMINE
ET

253

II f
473

Permittente Incluta Facultate
Philosophica

QVÆSTIONUM LOGICARUM

T P I A Δ A

Exercitii Academici loco

SUB PRÆSIDIO

DN. M. MICHAELIS Marggraffens

Crimmicia Misnici Alumni Elect,

Præceptoris perpetim devenerandi, Fautoris
atqve Amici omni honoris & amoris cultu
prosequendi

*Publica Φιλοσοφόντων ἐξετάσεις
subjiciet*

ADAMUS Bresschneider/Naumburg

A. & Resp.

die 7. Aprilis M. DC. LXIX.

H. & L. C.

L I P S I Æ,

120

LITERIS CHRISTIANI MICHAELIS.

X 1862987

*Dr. M. Kellner, gen. d.
senior, ex, q. politisch gel.
niger, offener, negativer.*

VIRIS MAGNIF. MAXIME REVER. AMPLISS. EXCELLENTISS.
PERREVER. CLARISS. ET DOCTISSIMIS.

DN. HIERONYMO KROMAYERO, S.S. Th. Doct. & Prof. Publ.
Prim. ejusdemq; ut & Nationis Misen. Seniori, Consistorii Eccles. Adfess.
Cathedr. Ingen. Misen. Canonico, Academiae Decemviro, Alumn.
Elect. Ephoro, Minor. Princip. Collegii Collegiato &c.
undiquaque Meritissimo.

DN. GEORGIO MOEBIO, S.S. Th. D. & Prof. Publ. Celeberr. &c.

DN. CASPARI LOESCHERO S. S. Th. Licentiat. Dignissimo, Pa-
stori Sondershusæ Vigilantissimo, ibidemq; & Vicinarum Eccles. Su-
perintendenti, ac Consistorii Adfessori Primario &c.

DN. DA. FRIEDERICI, Pastori Meranensium Vigilantissimo, & E-
phorias Glauchensis Adjuncto Dignissimo.

DN. JACOBO CRELLIO, Diacono Schmöllæ, in Charissimâ Cha-
rissimi Patris mei Patriâ fidelissimo &c.

DN. CHRISTOPHORO Koffern / Pastori in Seubtendorff Benè-
Meritissimo.

DN. M. JOH. MICHAELI Werthern / S.S. Th. St. industriosissimo.
PATRONIS, EPHORO, PROMOTORIBUS, PRÆCEPTORIBUS,
FAUTORIBUS, PATRUELI, AMICIS.

SUMME COLENDIS ET AMANDIS

Sal. & Officia dicit & offert

M. MICHAEL Marggraff / Crim. Misen. Alumn. Elector.

Quemadmodum Theologiam: Sic omnes Vos, *Patroni, Fautores & Amici*, amo & colo. Quæ
causæ, non jam prolixè narrò. Potissima est, quod augmentum in Theologiæ studiò parti
Vestram debeat; aliis verò de aliâ ratione jamdudum sum obstrictus. Quod *Vestram Magni-
ficentiam*, Eminentissime KROMAYERE, attinet, probè memini, me, præterquam, quod ab ore,
doctrinæ Theologiæ mel fundente, pendeam semper anhelus, non semel quoq; paternam prorsus
benevolentiam, mihi perspicuè satis exhibitam, animadvertere tenus hac potuisse. Id quod in Vestra
quoque Maximè-Rever. Amplitudine, MOEBI Excellentissime, collaudo. Nondum Vobis pro-
pterea gratum ut publicè manifestavi: Sic, ut jam declararem animùm, non difficulter instimular. *Vestram* verò Plur. Rev. Amplitudinem, LOESHERE Amplissime, quamobrem amem & colam,
facile noverit, qui Præceptoris Eam, Numburgi olim, & Lipsiæ postea, quin immò Promotoris etiam
mihi amorem testatum fecisse noverit. Ut nos *Conterraneos* taceam, quales Vos veneror, *Friederici*
ac *Crelli*, Per. Reverendi. Quamquam & aliud est, quod, ut amem Vos & colam, impellit. Nempe in
Te, FRIDERICI, *wegdupla* insignis erga me: in Te verò, CRELLI, vinculum, non amicitiae qvi-
dem, ex svavi studiorum commercio quondam contractæ, quali me Vobis, KOFERE & WER-
THERE, ô Mei, devinctum novi, sed illud, quò Patrueli Tibi sum combinatus. Tantæ causæ omnes,
sunt, ut facile me compellere ad istam publicam amoris & cultûs professionem potuerint. Ergò
permittite, vos ut amem & colam! Permittite, ut sic amorem & cultû vobis debitum profitear! Por-
rò amabo Vos & colam, confidens, & à Vobis imposterum me vicissim amatum iri. Ita valete! &
favete! Dab, Lipsiæ è Muséo d. 6. Aprilis, anno Chr. 1669.

PRÆLOQUIUM.

Quod (a) Cynosura est maria navigantibus, aut rem aliquam adprehendentibus manus: aut pugnaturis cum adversario (b) gladius, id Academiam esse videtur ingresso Logica. Maria sunt Academica studia, multis ob profundissimas Disciplinarum voragines non superatas feliciter, periculosa magis, quam commoda. Res omnium longè pulcherrima est, si humana spectes, Philosophia, seu Eruditio (c) non proletaria, per saxa per ignes fugientem possessorem fideliter secutura, & vel idèò digna, quam calidò quilibet indefessus sibi adquirat studiò. Adversarius non est unus, aut debilis, nec una illius aut leves minæ ac machine, sed multe ac vebementes, quas eludere scitè hoc opus hic labor est, prorsus elidere laus præcipua. Quare & quisquis navigare feliciter,

Et cupit optatam cursu contingere metam * & portum, illustrem hanc Cynosuram (d), Logicam contruetur: Quisquis eruditionis auferre decus intendit, manum hanc, Logicam, adhibet: Quisquis pugnare fortiter ac superare cum laude adfectat adversarios, hunc sibi gladium, Logicam (e), parat. Intelligo ipsum & ego hæcenus. Quapropter, veltore Deo, Academiae hujus ingressus altum, & ad portum studiorum felicem tendens, in oculis quoque, hanc Cynosuram fero, & manum, quâ valeam adprehendere, quam debeo, Philosophiam, & gladium, quò fugare, quos volo adversarios, adseisco. Ut autem & inter eos, quorum id scire omninò interest, hæc studiorum in eorum constet ratio, Quæstiones nonnullas Logicas elaborare, & in presenti hac ventilaturs proponere visum est Disputatione. Deus institutum feliciter!

- (a) Sidus est in regione Septentrionali prope Polum conspicuum, cuius ultima stella inde quoque nomen est sortita, ut communiter Stella Polaris vocetur. Aliàs Urfa minor, *Der kleine Beer* / & à rusticis communiter, *der kleine Himmels-Wagen* / in respectu ad Urfam Majorem, quæ Helice dicitur, *Der große Beer oder der große Himmels-Wagen*, quod ferè urse aut currus speciem præ se ferat, nominari consuevit. Dirigunt a, ad conspectum illius navigantes cursum, & Sidonii maximè, quod ex Ovidii Libro de Trist. El. patet: Dicit enim ibi:

Esse duos arctos, quarum Cynosura rotatur

Sidoniis, Elicem, Graja carina notat.

Vid. Calepin. in voce Cynof. p. 116

- (b) Scil. manus & gladius rationem instrumenti habent valde necessarii. Manu enim adprehendimus feliciter: gladio pugnamus intrepide.

(c) Un-

(c) Unde legimus apud *Laert.* ista: Eruditio juvenibus sobrietatem, senibus solatium, pauperibus divitias, divitibus ornamentum adfert. Quod intelligens *Socrates*, oraculi voce sapientissimus judicatus, dixit, pulcherrimum in terris animal esse excultum doctrina hominem, quem, si corpore quoque sanus sit, felicem judicavit *Thales*. Vid. *Neuhuf.* Floril. Philol. p. 259.

* *Horat.* Art. Poët. p. 282.

(d) Similitudinem hanc advertit etiam *Laurembergius*. Unde Logicam suam inscripsit *Cynosuram bonæ mentis*.

(e) Quod enim *Lipsius* in *Cent. 1.* ad *Belg.* Epist. 39. de Literis in communi affirmat, quod scilicet Literas summum solatium & utilissimum instrumentum censere liceat humanæ vitæ: Id quoque de Logica nostra non veremur adferere.

Quæstio 1. Unde dicatur Logica?

§. 1.

Utilem aliquis inutilemque hanc forte adpellet Quæstionem, quod vel Tironibus liqueat, unde dicatur Logica. Sed temperet ille sibi, & aliquid nos dicturos audire dignetur.

§. 2. (a) Dicimus, non esse futilem, (1) cum à præstantissimis Logicis (2) nec eodem tamen modo videamus evolutam.

Quod enim dignum arbitrantur illi, non tantum proponere aliis, sed & in eodem proponendo & tempus, quod nihil est pretiosius, & chartam consumere, non facile dixerit aliquis, nisi qui ipse nihil, quam futilia loqui & facere aliàs solet, futile.

§. 3. (1) Logicos quod concernit, qui ad hanc quæstionem in suis libellis respondent, non numerabo hac vice. Tantum dicam, eos vel Antiquiores esse, vel Recentiores.

§. 4. Inter Antiquiores, cum aliis non occurrat mihi, (f) *Augustinum*, Episcopum *Hipponensem*, primò locò nomino: Post eum (g) *Thomam Aquinatem*, & alios (h)

(f) lib. 8. quæstion. quæst. 63. Floruit enim circa annum Christi 420. cujus anni ipse meminit in Epist. ad *Isichium*. Vid. *Bellarmin.* in de *Scriptor. Eccles.* p. 121. Logicum autem fuisse, & præstantissimum quidem, ex tot disputationibus & libris, in quibus fortissimè pugnavit contra *Manichæos*, *Donatistas*, *Anthropomorphitas*, *Helvidianos* & *Pelagium*, patet. Vid. *Alsted.* *Theol. Chron.* p. 452. Taceo & *Dialecticam* scripsisse, & *Categorias* decem, quæ *Tom. I.* *Operum* continentur. Vid. *Bellarmin.* cit. loc. p. 122.

(g) Vixit ille seculo 13. post Christum natum ab anno 24 ad 74.

(h) Vid. *Calagurrit.* in *Log. Tr. 1. disp. 1. cap. 1. n. 1.* p. 25.

§. 5. Recentiores plures sunt, quàm ut enumerem. Plerosque enim

enim omnes, qui aut Logica Præcepta brevīa, aut Commentaria Logica prolixa emisere in publicum, respondisse videre potes.

§. 6. Sed (2) non unò tamen eodemq; modò singulos. Quidam enim à nomine λόγος; quidam verò à verbo λογίζεσθαι Logicam derivatam adserunt.

§. 7. Qui à nomine λόγος deducunt, eorum id alii de sermone aut oratione externa; alii de ratione; alii de variocinatione sive discursu & argumento sive argumentatione; alii deniq; de oratione externa & interna simul intelligendum statuunt.

§. 8. Ut adeo λόγος (i) distingvant communiter in *λογισμὸν* sive τὸν ἔξω, quem orationem alii, alii sermonem aut sermocinationem interpretantur; & *ἐνδιάθετον*, sive τὸν ἔσω, qui vel ratio & intellectus ipse est, vel rationis & intellectus operatio, conceptus & discursus, aliis λόγος συνλογιστικός sive *variocinatio* dictus.

(i) Vid. Aristot. 1. post. cap. 10. p. 402. Comptonus in disp. Log. 1. sect. 2. n. p. 29. Advertendum, inquit, sermonem, qui Græcè λόγος dicitur, esse duplicem, internum, quo nobis loquimur, externum, quo aliis. Internus aliud nihil est, quam ipsi intellectus nostri actus; his quippe nobiscum discutimus, his nobis loquendo discimus, dum unam veritatem post aliam indagamus. Externus homini à natura concessus est, ut cum animal, ut ajunt, sociabile sit, animi sui sensa & conceptus aliis communicare possit. Vid. quoque Reekleb. in *χρηστέα διὰ* Logica pag. 1. Jacob. Martini Instit. Log. præm. pag. 2. Heerboord disp. de rationibus Entium pag. 361. Sic distinguit quoque Nic. Hunnius in Canon. Log. pag. 1. ita tamen, ut duas alias adhuc acceptiones vocabuli λόγος annotet, quas tamen ad Aristotelis aliorumque divisionem non inepte fortasse referre licet.

§. 9. Inter illos, qui de oratione externa exponunt, est (k) Augustin. Hunnæus, cui adstipulatus videtur (l) Fr. Murcia, aliq; quorum argumenta in (m) Hippiο ventilata videre, si libet, potes.

(k) Ad quæstionem enim, quâ quærit: Unde dicitur Logica? Respondet: Nomen Logices ἀπὸ τοῦ λόγου, hoc est, à sermone dicitur, quod ad artificiosum & subtile orationis genus, quod docti in suis disputationibus ad aliquid probandum vel refutandum uti solent, viam paret atque patefaciat. Dialect. præm. pag. 12.

(l) In præm. disp. & quæst. pro Dialect. Introduct. pag. 1. sic ait: Logica seu Dialectica (si nominis Etymologiā spectes) dicitur à verbo Græco, λόγος, quod idem est, quod sermo. In quibus verbis per sermonem eum intelligere sermonem externum, non fortè obscurè probari exinde posse videtur, quod Dialecticam, seu antiquitus Logica fuerit nuncupata, duorum λόγος & sermonem interpretatur, addita ratione, quod doceat duos ad invicem disputare & discurrere de re sibi proposita, quod sine externo sermone fieri non posse, tam verū est, ut probatione non egeat.

(m) In problem. Log. V. pag. 24. seqq.

§. 10. Verum ut non tolerabilis est opinio ista, eò, quod minus pro Logica, quam par est, videatur dictum; Ita ab ea abeunt (n) illi, qui λόγον, quatenus *rationem* significat, nomen dedisse Logicæ malunt, simulq; *rationem* addunt notissimam, quod ea *rationem* si-
ve intellectum informet ac perficiat.

(n) In eorum numero sunt non pauci. *Logica*, inquit *Magnificus ac Maximè Rever. Dn. Mitternachi*, *Patronus ac Promotor summopere venerandus*, in perspicuis notis, quas olim ad Medullam Manualis Logici Scharffiani in Gymnasio Rutheno-Gerano dictavit in calamus, ἀπὸ τῆς λόγου, h. e. à *ratione* plerique dici videtur, eo quod λόγοι h. e. *rationem* nostram informet, erudiat, ac moderetur, ne à veritate investiganda aberret, & in errorum præcipitia abripiatur. Ita videtur *Stierio* in Tab. Log. præfem. ubi ait: *Logica* dicitur ἀπὸ τῆς λόγου scil. ἐκ τῆς λόγου, à *ratione*, quam informat ac perficit. Ita videtur etiam *Petro Laur-rembergio* in Cynof. bonæ mentis pag. 233. ubi hæc habet verba: *Appellata est Logica ἀπὸ τῆς λόγου à ratione, quam dirigit ac informat.* Qui idem postquam distinxit λόγοι in externum, quem orationem appellat, & internum, quem *rationem* vel intellectum indigitat, addit: *Posterior hæc acceptio* (quæ scil. λόγος *rationem* vel intellectum notat) *Logicæ nomen dedit.* Ita quoque videtur *Jacobo Martini*, Philosopho accuratissimo in discuss. Ramist. lib. 1. cap. 1. p. 30. seq. Disputans enim, constare firmissimâ demonstratione, in Organo nupiam *Dialecticam* pro tota *Logica* accipi; commodè autem totam *ratiocinandi* artem *Logicam* dici, Etymologiam testem citat dum ait: *Derivatur enim* (*Logica*) à voce λόγος, quæ *rationem* significat, quam *Ars* hæc informat. De quo tamen *Viro*, an hæc illius sententia fuerit, ut *ratione* adserta negaret orationem, non immeritò dubitamus. Quia id de causâ, manifestabimus in Notis ad §. 12. seq.

§. 11. Sed contradicit his (o) *Matthias Flacius* (p) *Bartholinus*, (q) *Scharffius* (r) alii.

(o) Quando ait in opere Log. lib. 1. cap. 7. p. 12. Nomen *Logicæ* ἀπὸ λόγου h. e. *argumento*, vel *argumentatione*, non autem ab oratione formatur. Est enim *Logica* *Disciplina* bene *ratiocinandi*.

(p) In præceptis Log. Peripat. p. 1. *Logica* dicitur ἀπὸ τῆς λόγου, à *ratione* seu discursu à noto ad ignotum.

(q) In Manual. Log. Proæm. p. 1. λογικὴ dicitur ἀπὸ τῆς λόγου, à *ratione* seu *ratiocinatione*.

(r) Calagurritanus quoque adseruisse videtur idem, *Logicam* scil. ἀπὸ τῆς λόγου h. e. ab *argumentatione* dici, cum in Log. Tract. 1. disp. 1. cap. 1. n. 2. p. 26. ait: *Logica* in eum finem inventa est, ut nostrum intellectum instruat & illi methodum intelligendi tradat. Cum enim, addit, intellectus noster congenitus sibi rerum cognitionem non habeat, & rerum ignorantiam perfecte vincere non possit, *Logica* fuit necessaria, ut sine periculo toties errandi intellectus procederet, & suas operationes in veritatis cognitionem dirigeret.

§. 12. Non

§. 12. Non placet hæc derivatio aliis. Unde (s) sunt, quæ accuratius arbitrantur Logicam tam ab Interno, quam Externo quoque appellari λόγῳ. Ita tamen, ut ἀπὸ τῆς λόγῳ ἐνδιαφέτης, sive à Mentali primò, principaliter ac propriè, à reliquis verò, ἀπὸ τῆς ποσ-φορικῆς scil. & συλλογιστικῆς λόγῳ, secundariò minusq; propriè statuatur deducta. Quæ sententia nec nobis displicere potest.

(s) Sic Magnificus Dn. Joh. Adam Schertzerus, S. S. Th. D. Facult. Theol. p. t. Decanus, Patronus, Promotor ac Præceptor ad cineres a mandus in Breviario Eustach. p. 1. Derivatur (Logica) ἀπὸ τῆς λόγῳ, in rationis potiùs, quam orationis significatu. Oratio enim (α) absq; ratione nulla, & (β) propter rationem omnis instituitur. Quæ verba gemellum prorsus Jacobi Martini verbis sensum habent; Utrumq; dicentis (λόγῳ) & illum quidem (ὅς) ἐν τῇ ψυχῇ seu Mentalem & internum) ceu præstantissimum maximè informat Ars ea, quam modò explicandam sumimus, indeq; Logicæ nomen sibi ferè soli vindicavit, ut ratiocinandi facultatem significet. Quamobrem & illa huc tanquam sententiam nostram corroborantia ponimus, etsi fortasse videri nobis ab eopse Autore in Discuss. Ramist. Lib. 1. supra cit. §. 9. cit. correctâ possent. Poterat enim putare aliquis priori huic sententiæ illam posteriorem §. 9. citatam esse oppositam, idq; exinde, quod Institutiones Logicas anno 1610. Discussiones verò Ramisticas anno 1623. videamus impressas. Sed benè se habet. Et rationem & orationem intellexisse Logicum illum accuratissimum, evidētissimè legimus in Discuss. Ramist. lib. 2. cap. 9. Quæst. 4. p. 891. ubi ait: Logica igitur primariò Rationem, secundariò orationem informat. Atq; si vel omninò interim autoritate hujus tanti Philosophi destituemur, non aliorum tamen ad defendendam sententiam istam subsidio pariter destituemur. Succurrit *Stahlius* solidissimus, idemq; quod Magnif. Dn. D. Schertzerus, nunquam sine nostræ spei solatio nominandus statuit, statuendum à nobis s'vadet verbis, quæ tanquam notatu digna adscribimus: *Logica dicitur*, ait, ἀπὸ τῆς λόγῳ, quæ vox cum & rationem significet & orationem, à λόγῳ, quatenus rationem significat, Logicam derivari & cum ratione primariò, cum oratione autem non nisi quatenus ejus signum est, negotium ipsi esse voluit. Quod ipsum & ante eum adseruit *Vogelium* in Epitome Organi Aristot. Th. VI. p. 11. addens, quod oratio comes rationis sit, ejusq; velut interpretis & Symbolum. Cui pollicem quoque prescit Excellentissimus *Schwenkii* S. S. Th. Licentiatu, olim Academ. hujus Prof. Publicus Meritissimus, jam Pastor Lüneburgi Primarius in Proœm. Schol. 2. Vide præterea *Nic. Hunnium* in Canon. Log. proœm. p. 2. §. 3. Eleganti ad rem, & quæ ingenium accurati Philosophi æstimabile satis prodit, distinctione utitur *Hippius* Problem. Log. V. pag. 29. quam non tædebit adposuisse. Ait autem: Si per orationem nuda intelligatur oratio Grammatica, quæ congrua est, nec respicit veritatem, falsa est (opinio, Logicam ἀπὸ τῆς λόγῳ, ab oratione dici adferens.)

ferens) quia Logica veritatem sibi propositam habet, non congruitatem sermonis, quemadmodum Grammaticus. Sed si intelligatur oratio Logica, quæ quidem verbis sit & ore, respectum tamen habet ad ea, quæ sunt in mente vera vel falsa, tolerari potest, & convenit cum (ea) opinione, in qua dicitur, quod ratione PRINCIPII, quædam Logica sit rationis, i. e. efformet in ratione sua effectus, quibus ratio ipsa in veritatis cognitione seu inquisitione gubernatur & regitur; sed ratione OFFICII ET FINIS (sit) orationis, quia tunc Syllogismus dicitur adsequi suum finem, si ipsum proferimus. Tunc enim judicari potest, an sit verus vel falsus. Hinc dicitur, quod vocabula sint symbola tantum, cum tamen non. Atque hoc sensu, (ratione nimirum officii atque finis, quorum illud defungitur argumentando ex probabilibus & communibus principiis, hunc verò adsequitur Syllogismum proferendo) accepta à λογική adpellationem habet & ἀπὸ τοῦ λόγου προφορικός i. e. ab oratione vel sermone externo, qui inter eos, qui probabiliter disputant, observatur, inquit non sine amore & laude nonnondus iterum Magnif. & Maximè Rey. Dn. Mitternachtli, Serenissimo Duci Mauritio à Concionibus Aulicis Primariis & Confessionibus sacris & Superintendens Generalis, Patronus Exqvilitissimus, in citatis supra Notis ad Medullam suam Manualis Log. Scharffiani.

§. 13. Atque hæc de iis, qui Logicam à nomine λόγος, sed diversimodè tamen accepto, derivatam adopinantur, sufficiant.

§. 14. Restat ut paucis etiam videamus, cui à verbo λογίζεσθαι Logicam derivare placuerit. Is est, quem non semel jam nominavimus, celeberrimi nominis Philosophus & Theologus (†) D. Jac. Martini. Probaturus enim contra Ramum, Logicam universalem rationis Disciplinam designare, hoc utitur medio: λογική enim à λογίζεσθαι, quod ratiocinari est, derivatur, quandoquidem Logica rationem informat, ut in omni materia, sive ea sit vera, sive ficta, sive necessaria, sive probabilis, & demonstrando & disputando & conferendo verum à falso discernere possimus.

(†) Discuss. Ramist. lib. 1. cap. 1. Quæst. 3. p. 22.

§. 15. Scilicet non tam primam vocabuli originem, quam officium ipsius Logicæ, prout verba dilucidè satis probant, intuitus est. Aliàs utique videri posset ex primis vocabulum incunabulis non protulisse, quod Philosophus tamen (u) debebat.

(u) Sic enim Aristot. lib. 2. Top. cap. 6. t. 2. Edit. Pacianæ p. 570. ἐπὶ τὸ ἐπιχειρῆσαι μὲν ἀπὸ τοῦ λόγου ἐπὶ τὸν λόγον i. e. ut vertit Pacius: Insuper oportet argumentari translato nomine ad notationem. Vid. etiam Kekerm. System. Log. Lib. 1. Sect. poster. cap. 1. p. m. 206. seqq.

§. 16. Ex his ergo patet, non futilem, ut videbatur, esse hanc

Quæ-

stionem, quippe in qua tantæ occurrunt dissensiones, quas novisse me posse, imò etiam fortasse debere existimavi.

§. 16. (B) Utilem autem esse, si non *ωρὸς τῇ ἀλφίῳ*, ut plerumq; aut idiotis, aut Sciolis hæc & istiusmodi videntur, tamen ad cognoscendam ipsius Logicæ naturam imò vel ad exercendum etiam ingenium, facile cuiq; , qui Logicam & exercitium Logicum amat, patet.

Quæstio II. An Logica sit pars Philosophiæ?

§. I.

Valde agitur hæc quæstio, inter eos cum primis, qui Academica studia non negligenter excolere student, eoq; ut solidam aliquando eruditionem adquirant, Philosophiâ, muliere (a) formosissima, comite ire occipiunt.

(a) Describitur ejus mirabilis pulchritudo à Boëthio Lib. I. Consol. Philos. Prof. I. pag. 5. seq.

§. 2. Inter quos cum & ego me esse nôrim, nec alienam fore à me Quæstionem hanc adopinor.

§. 3. Prius autem, quàm ad hanc respondeo Quæstionem, quid sentiam, vocabula (b) discutienda omninò sunt.

(b) Præcipit nobis id Philosophus I. Post. c. I. *πρὸς τὸ ἀρθῶς*, inqviens, *διδάσκοντες δὲ πρῶτον ἐξηράξουσιν τὰ ἀόριστα*, h. e. ad benè docendum oportet primum excutere vocabula. Qvod alii quoque Philosophi monent. Scaliger præterquam, qvod sedulò & non semel inculcet Exercit. I. sect. I. & Exerc. 359. sect. I. rationem etiam addit Exerc. I. sect. I. istam: Oportet prius vocis usum cognoscere, à quo sæpenumero provehimur in rei percepti onem, Vid. Sagittarii Axiom. Log. Centur. IV. Decur. IV. Axiom. IX. p. 363.

§. 4. Ambigua enim sunt, & propterea suo modo (c) obscura.

(c) Omnis vox ambigua suo modo obscura est, inquit Kekerm. Syst. Log. lib. I. cap. I. p. 210. Docuit illud Philosophus quoque I. Top. cap. ult. 6. Top. c. 2. & alibi. Hinc idem Kekerm. c. I. p. 121. Canonem illum habet: Distinctio vocis ambiguae primum sit in omni rerum consideratione.

§. 5. Quapropter primo omnium, quod post Aristotelem etiam Boëtius, atq; alii seriò atq; frequenter inculcant, de vocis significatione cogitationem suscipio, & ne, si negligam, inde in miros tandem Labyrinthos me devenire sit necessum, (d) distinguo.

(d) Vid. Kekerm. System. Log. Sect. Post. Lib. I. cap. I. p. 211. seq. Ut adeò vera sit admonitio Galeni Lib. I. de Temp. c. 1. *Sine distinctione vocis ambiguae velle ad rei considerationem venire, est velle tempus perdere*, Falsa autem & absurda

da sententia illius Logici, cujus mentionem injecit Kekerm. d. l. p. 212. qvi ridiculum esse, ait, illud *præceptum Logicorum, ut prius vox & mbigua distinguatur, quam res definiatur.* Cui rectè respondet Kekerm. simili, quod à viatore, in bivio constituto desumptum est. Ut enim is rectà via procedere non potest, nisi prius, quæ recta, constet: Ita qvi benè distinguit, benè docet, juxta *πολυθεληλὸν λέμεν.*

§. 6. Dico autem, ut *ὑπερὶ περὶ* consideremus, (1) Philosophiæ, (2) Partis, & (3) Logicæ vocabulum esse *ἐν τῶν πολλὰ-χῶς λεγομένων.*

§. 7. Et (1) *Philosophiam* quidem quod attinet, sumitur ea vel (e) communissimè, vel (f) communiter, vel specialiter & strictè.

(e) Sic accipi apud *Politianum* & alios, qvi huc etiam Logicas artes & mechanicas referunt, dicit *Vogel* in Prolegom. Epit. Org. Aristot. Axiom. IV. p. 3.

(f) *Liberales artes omnes* (recensitas vide apud *Lauremberg* in *Pædia Philos.* p. 6.) unico *Philosophie* & communi nomine comprehenduntur. Omnes enim artes, quæ ad humanitatem pertinent, habent commune quoddam vinculum, & quæsi cognatione quadam inter se continentur. Inquit *Thom. Freigius* in *Ciceroni-ano Lib. III. de Philos.* p. m. 93. Quod *Celeberrimus* etiam *Thomasius* noster in *Schediasm. Histor.* §. 1. suo calculo adprobat: *Certum est*, inquit, *Philosophia vocabulum sic extendi, ut præter Disciplinas principales, quæ solent in Theoreticam Partem & Practicam dividi, comprehendat etiam Instrumentales.* Unde & dividitur secundum nonnullos, quos etiam *Wildenbergius* in *Physf. Aristot.* p. 119. seq. sequitur, trifariam. Verba ejus sunt: *Philosophiam trifariam dividi, apud universæ Philosophiæ Professores in comperto est. Quarum una partium Rationalis, alio nomine Logica, adpellatur, quorsum pertinet Logica strictè accepta, Grammatica & Rhetorica. Altera Naturalis, cujus partes Mathematica, Physica & Metaphysica: Tertia: Morali.* Quam tamen divisionem, auctore *Simplicio*, alii contrahunt, *Philosophiam bifariam* dividentes, in *Theoreticam & Practicam*; sic tamen ut *Theoreticam* rursus dividant in *Realem*, de rebus veris, & *Rationalem*, de rebus per rationem inventis, & in solo intellectu existentibus, agentem. Ut ita vel hoc quoque modò ad *Philosophiam Logicam* referatur. Sic tres *Philosophia partes* constituit etiam *Plutarchus* *Lib. I. de placitis.* *φυσικὴν, ἠθικὴν, λογικὴν.* Vid. *Wovver. Polymath. cap. xx. p. 143.* Atque ea communis sententia *Stoicorum* est, dicente *Hippio* *Probl. Log. II. & III. p. 7. II.* Vid. etiam *Jac. Martini* *Exercit. Metaph. Theor. II. p. II.*

(g) Sic accipitur, quando communiter dividitur in *Theoreticam & Practicam*, esse jusis *Disciplinis Instrumentalibus*, quæ inter est *Logica*. Vid. iterum *Hippium* c. l. p. 11. & *Martini* p. 12. Quæ divisio quoad rem, non verò quoad nomen, *Philosophi* quoque est, ut ex 2. *Metaph. I.* ubi discrimen facit inter *Dialecticam* & *Philosophiam*. Nec uspiam reperitur *Philosophia* in tres partes divisa.

§. 8. (2) *Pars* autem vel *Essentialis* est, vel *Integralis*. *Essentialis* est, quæ ut totum constituit, sic nunquam à toto ut totum maneat, se-

2577

at, separari potest. Integralis verò, quâ ad reliquas partes adfocia-
tâ, totum aliquod integratur. (b)

(b) Vid. Jac. Martini Exerc. Metaph. VII. Lib. I. Theor. V. & VI. p. 270. seqq.
Stahl. Tab. Metaph. XIX. p. 23. & in Discursu p. 80.

§. 9. Deniq; (3) *Logicam* quod concernit, dupliciter pariter
accipitur. Vel *generaliter*, quomodo includit *Logicam* speciali-
ter dictam, Grammaticam & Rhetoricam? Vel *specialiter* & strictè,
prout eam tantum disciplinam notat, de qua jam instituitur quæstio.

(i) Vide §. 7. anteced. & Wovver. Polym. cap. III. p. 30. qui ait: *Logica* Aristoteli à πᾶσι τῶν ἀνθρώπων. Ea est triplex: Grammatica, Dialectica, Rhetorica. Vid. etiam Cicer. Lib. V. de Finibus §. 9. p. 142. Edit. Gothofredi.

§. 10. Verba itaq; (1) compendifacio, atq; respondeo: *Logica* sive *generaliter*, sive *specialiter* accipiatur, est *pars integralis* (m) *Philosophia communissimè & communiter* consideratæ (n). Non item, si *Philosophia* capiatur *strictè*, quatenus partes Theoreticam atq; Practicam agnoscit.

(l) Vide argumenta pro & contra adferri solita apud Hippium l. c. p. 7. seqq.

(m) Manet enim interim *Philosophia* essentia, etiamsi *Logica* non adsit. Siqvidem non est impossibile, esse Philosophum, præcisâ cognitione Logices. Intellego autem *Logicam*, quatenus pars est *Philosophiæ*, & Artificialis, non quatenus innata quædam & Naturalis facultas in intellectu hominis est, sine qua tantum abest, ut Philosophus dici, ut ne cognoscere quidquam, scientificè quidem possit. Vid. Calagurrit. Log. Tr. I. Disp. 3. cap. 2. n. 10. p. 52. Sic posse *Logicam* esse sine reliqua *Philosophiâ*, apparet ex eo, quod sint, qui *Logicam* quidem, non interim *Philosophiam* contradistinctam *Logicæ* probè intelligant.

(n) Vide Scheibler. in Introduct. Log. cap. I. Quæst. 2. de Defin. Log. p. 54. seqq.

Quæstio III. An *Logica* sit instrumentum?

§. I. Satis etiam hæc ventilatur quæstio inter *Logicos*, quorum sunt, qui negant (o), sunt qui affirmant. (p)

(o) Inter eos, qui negant, *Stahl*ius quoque militat in Notis ad Dialect. Horneji p. 6. Non (ergo) inqviens, potest ipsa dici habitus instrumentalis aut organon respectu Disciplinarum aliarum. Examinavit enim antea Zabarella sententiam, qua *Instrumentum* id esse definierat, *cujus cum propter aliud sit, tanquam propter finem, ea tantum sit natura, ut ad illum finem adsequendum utile sit*; dixitque, ad naturam habitus *Instrumentalis* non satis esse, esse propter alium; sed requiri, ut ipsi prescribatur, ac ut ita loquamur, procedendi modus ponatur ab eo, *cujus respectu habitus Instrumentalis dicitur*, uti e. g. patet ex arte Pharmaceutica, cui prescribit, & modum parandi medicamentum ponit Medicina. Sic negat quoque Scheibl. Introduct. Log. cap. 1. Part. 1. Operis Log. p. 52. seqq.

(p) Hos inter priori locò meritò numerandus est Magnif. Mitternachtsius in notis cit. Explicat enim verba Definitionis *Logicæ* in Medulla sua datæ ita: *Habitus*

instru-

instrumentalis i. e. ejusmodi habitus, qui docet fabricare, vel formare quædam quasi instrumenta, quibus in veritatis inquisitione uti feliciter possimus. Logica enim docet v. g. formare propositiones, Syllogismos, definitiones, distinctiones, &c. quæ omnia sunt instrumenta indagandæ veritatis. Et hoc sensu Logica recte appellatur habitus instrumentalis. Sic eorum etiam partes valentibus rationibus defenditur Plur. Rev. & Excell. Dn. Valent. Alberti, S. S. Th. Lic. & Prof. Publ. Celeberr. Præceptor dilectissimus, in Lect. Publ. de Usu Logicæ inter alia §. 3. cap. 1. adcuratè Stahlî rationes examinans, Non moleste ferens, si verba ejusd. hic adscripserimus. Ea autem sic habent: *Sed hæc* (scil. Stahlî) *ratio parum valet*. Respondeo enim (1) indirectè aut per instantiam. Si enim ob hanc rationem Logica non esset habitus instrumentalis, sequeretur, quod Grammatica & Rhetorica etiam desinerent esse Discipline Instrumentales, quibus in doctrinis suis nulla disciplinarum & facultatum præscribit. (2) Directè per distinctionem modi præscribendi. Præscriptio enim illa versatur circa rem alterius, vel circa propriam. Si circa rem alterius, tunc concedo superioritatem præscribentis: Si circa propriam, nego. Adplico, Logica (uti & Grammatica & Rhetorica) præscribit quidem reliquis disciplinis, sed nihil aliud quam usum doctrinarum suarum, adeoque rei propriæ. Et per hanc præscriptionem differt quidem ab instrumentis vulgaribus, v. g. malleo, ferra &c. quæ præscribere nequeunt; hand tamen desinit esse habitus Instrumentalis, usque Intellectualis, qui prout habitus intellectualis est, præscribere potest. Atque ut hoc melius intelligatur notandum est, quod talis præscriptio nihil sit aliud, quam doctrina usus sui, citra quam hic non datur. Prout igitur hæc doctrina in habitus Instrumentales cadit, præscribere quidem suo modo possunt dici, sed hæc præscriptio non tollit Conditionem Instrumentalem. Ob hanc aliasque rationes Logica inter habitus instrumentales pro eximio aliquo haberi potest. Hactenus Excell. Dn. Professor Alberti. Vide etiam Neld. in Pract. Log. P. I. p. 7. seq. Reckleb. c. l. p. 3. Dn. Lic. Schvvenk. in Proem. de Nat. & Conflit. Log. Scol. 2. §. 2.

§. 2. Accedimus nos ad adfirmantium castra, sic tamen ut dicamus, instrumentum esse non tam *Philosophiæ* ipsius, quàm (1) ratione *intellectus*, effectivè considerati, quæ ab eo usurpatur, (2) ratione *objecti*, circa quod versatur, & (3) ratione *finis*, cujus adipsæ scendi gratiâ adhibetur (r)

(q) I logicam intellectus instrumentum esse concedam, inquit Magnif. Dn. D. Scerzerg S. S. Th. Prof. P. & Facult. Theol. p. t. Decanus in Brev. Eustach. Quæst. I. p. 3. quælibet sunt omnes habitus intellectuales.

(r) Vide verba Magnif. Dn. Mitternachtii jam modo posita, in quibus tum ratione *Objecti*, tum *Finis* quoque instrumentum dici Logicam posse deprehendes. Cui junge Plur. Rev. Dn. Lic. Schvvenk. c. 1. J. Martini in Discuss. Ramist. c. 1. Quæst. 6. p. 49. & Lib. 2. Exerc. 9. Th. 3. p. 106. 8. seqq. August. Hunnium in Proem. Iog. p. 14. Nic. Hunnium in Proem. Canon. Log. p. 17. aliosque.

§. 3. Reliqua chartæ spatio deficiente differimus in conflictum Quorsum Benevolum Lectorem humanissimè invitamus.

F I N I S.

2538
VIRIS MAG

DN. HIERO
Prim. ejusde
Cathedr
Elec

DN. GEOR

DN. CASPA
stori Sond

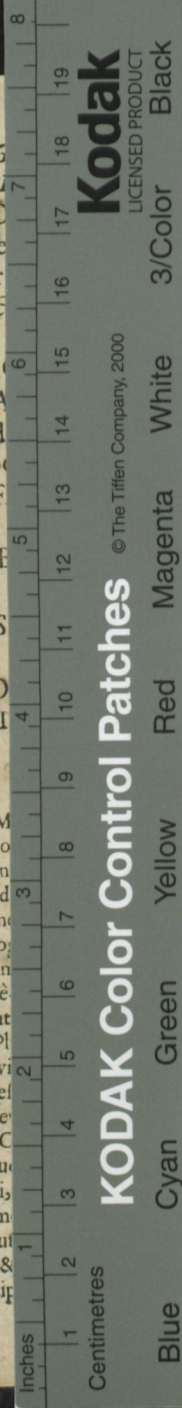
DN. DA. F

DN. JACOB

DN. CHRIS

DN. M. JO
PATRONI

Q Vemadmo
cause, non
Vestram d
ficentiam, Emin
doctrinæ Theolog
benevolentiam, n
quoque Maximè
pterea gratum ut
Vestram verò Pl
facile noverit, qui
mibi amorem tel
ac Crellii, Per Re
Te, FRIDERIC
dem, ex svavi stu
THERE, ô Mei,
sunt, ut facile m
permittite, vos ut
rò amabo Vos &
favete! Dab, Lip

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Centimetres

SS. EXCELLENTISS.
TISS/MIS.

Dôct. & Prof. Publ.
nistorii Eccles. Adfess.
ecemviro, Alumn,
Collegiato &c.

of. Publ. Celeberr. &c.
triatto Dignissimo, Pa
Vicinarum Eccles. Su
imario &c.

Vigilantissimo, & E
nissimo.

e, in Charissimâ Cha
mo &c.

Seubtendorff Benè.

h. St. industriosissimo.
PRÆCEPTORIBUS,
CIS.

INDIS

lumn. Elector.

res & Amici, amo & colo. Qvæ
um in Theologiæ studiò parti
trictus. Qvod Vestram Magni
me, præterquam, qvod ab ore,
semel qvoq; paternam prorsus
hac potuisse. Id qvod in Vestra
collaudo. Nondum Vobis pro
m, non difficulter instimular.
q, quamobrem amem & colam,
a, qvin immò Promotoris etiam
q, vales Vos veneror, Friederici
os & colam, impellit. Nempe in
LI, vinculum, non amicitia qvi
Vobis, KOFERE & WER
mbinatus. Tantæ causæ omnes,
rofessionem potuerint. Ergo
vobis debitum profitear! Por
sim amatum iri. Ita valete! &